

SVEUČILIŠTE U RIJECI – TEHNIČKI FAKULTET

POSTUPANJE U SLUČAJU DOJAVE O PODMETNUTOJ EKSPLOZIVNOJ NAPRAVI

Interna skripta

I. DOJAVA

Dojava o podmetnutoj eksplozivnoj napravi može biti:

- telefonska;
- pismena;
- usmena,

Telefonska dojava

U slučaju telefonske dojava o podmetanju eksplozivne naprave, tijekom razgovora potrebno je prikupiti što više podataka o mjestu podmetanja opasne naprave, vremenu aktiviranja, osobi koja prijeti i sl. Stoga je potrebne postaviti takva pitanja na koja sugovornik neće moći dati kratak - potvrđan odnosno negativan odgovor.

Primjerice, sugovorniku treba postaviti slijedeća pitanja:

- gdje se eksplozivna naprava točno nalazi ?
- kada će naprava eksplodirati ?
- kako naprava izgleda ?
- kako je naprava tempirana ?
- zašto je naprava postavljena ?
- kako se zovete ?
- odakle telefonirate ?
- kojoj organizaciji pripadate ?
- što želite postići vašim činom ?

Nadalje, prilikom primitka telefonske dojava, posebnu pozornost treba obratiti glasovnim značajkama sugovornika:

glas - visok, dubok, hrapav, mekan i sl.;

govor - brz, lagan, mucav, jasan, nerazgovijetan i sl.;

način govora - ljut, miran, uzbuđen, uplašen, pijan i sl.;

vladanje jezikom - odlično, srednje, loše i sl.;

narječje - ikavski, ekavski, ijekavski;

naglasak - lokalni, regionalni, strani;

Istodobno je potrebno obratiti pozornost na ostale prateće znakove i zvukove koji se čuju s mjesta odakle sugovornik dojavljuje (galama, pjesma, tišina, buka strojeva, buka automobila, buka vlakova, buka zrakoplova, ulična buka i sl).

Osoba koja zaprimi dojavu dužna je zapisati:

- točan tekst dojava i tijekom razgovora s dojaviteljem;
- vrijeme primitka dojava;
- duljinu razgovora.

Pismena dojava

U slučaju pismene dojava o podmetanju eksplozivne naprave, treba voditi računa da se otisci papilarnih linija i tekst potreban za grafološko vještačenje ne unište.

Usmena dojava

Kod usmene dojava o podmetanju eksplozivne naprave potrebno je utvrditi u kojoj mjeri je moguće vjerovati osobi koja prijeti ili prenosi nečiju prijetnju. Posebnu pozornost potrebno je obratiti na to:

- radi li se o psihički bolesnoj osobi ?
- je li prijetnja izrečena šaljivim tonom ?
- je li osoba pod utjecajem alkohola, droge i sl. ?

II. PROSUDBA OZBILJNOSTI PRIJETNJE

Nakon izvješćivanja policije o prijetnji eksplozivnom napravom na tel. 192, odgovorna osoba ustanove može izvršiti vlastitu prosudbu ozbiljnosti prijetnje, te na temelju ove prosudbe poduzeti mjere do dolaska stručne ekipe policije. Za što bolju prosudbu prijetnje, potrebno je u razgovoru s osobom koja je zaprimila prijetnju utvrditi:

a) sadržaj prijetnje i način njena upućivanja

Sadržaj prijetnje može povećati ili umanjiti ozbiljnost prijetnje. Prijetnja. primjerice može imati nestvaran sadržaj čime se njena ozbiljnost umanjuje, ipak prijetnju je najčešće nemoguće odmah razjasniti i utvrditi njezinu ozbiljnost.

b) je li dojavitelj osoba:

- kriminalnog ponašanja;
- nasilničkog ponašanja;
- s određenim ideološko - političkim uvjerenjem;
- s terorističkom nakanom.

e) važnost ugroženog objekta, a u svezi s tim procijeniti:

- moguće žrtve;
- materijalne posljedice izvršenja kaznenog djela;
- tko se nalazi u objektu;
- psihološki efekt nakon izvršenja kaznenog djela.

d) motivi prijetnje

- pokušaj ucjene;
- nezadovoljstvo i revoltiranost;

- prijetnja iz političkih pobuda;
- prijetnja psihički bolesne osobe;
- provokacija, izbjegavanje obveza;
- osveta.

e) ostale okolnosti

- vrijeme prijetnje (piše li se u vrijeme prijetnje ispit);
- trenutno opće političko - sigurnosno stanje i njegov tijek.

Ukupno vrednovanje svih prikupljenih obavijesti mora biti osnova za mjere koje će se poduzeti.

Ako se zaključi da je prijetnja ozbiljna, treba provesti sve postupke za otklanjanje opasnosti. U tom slučaju polazi se od pretpostavke da se u objektu ili prostoru nalazi opasna naprava, a svaki predmet koji ne pripada toj sredini može se smatrati opasnim.

Odluku o potrebi djelomične ili potpune evakuacije osoba iz ugroženog objekta donosi odgovorna osoba ustanove na temelju mišljenja, prijedloga ili naredbe djelatnika policije.

Ukoliko je odgovorna osoba ustanove na temelju vlastite prosudbe zaključila da je evakuaciju potrebno provesti žurno iz jednog dijela ili čitavog objekta, ona može donijeti ovakvu odluku i prije dolaska djelatnika policije.

Dobro organizirano osoblje ustanove ponekad može u vrlo kratkom vremenu čak i prije dolaska policije izvršiti pregled prostora ustanove. Ovo je moguće provesti ukoliko svaki zaposleni unaprijed zna prostore za čiji je pregled zadužen. To su prostori u kojima svakodnevno radi, brine se o njima, posjeduje njihove ključeve pa mu je i svaki predmet u njima poznat. Npr. predmetni profesori mogu biti zaduženi za pregled svojeg kabineta i učione u kojoj trenutno imaju nastavu, osoblje zaduženo za održavanje objekta može pregledavati javne prostore objekta (vanjski prostor, ulaz u zgradu, hodnike, sanitarne čvorove) i prostore koji su samo njima dostupni (tavan, podrum, kotlovnica, skladište i sl.).

O rezultatima svojeg pregleda zaposleni će obavijestiti nadređenu osobu npr. dežurnog profesora u tom dijelu objekta, a ovi će informacije proslijediti dekanu ili drugoj odgovornoj osobi koja će o tome obavijestiti policijsku ekipu.

Ovakav će postupak stručnoj policijskoj ekipi uvelike olakšati rad, te će ona moći svu svoju pozornost posvetiti uočenim sumnjivim predmetima i pregledu onih prostora koje zaposleni ne mogu jednostavno pregledati.

Osobe koje vrše pregled moraju biti svjesne opasnosti kojom se izlažu u slučaju doticanja ili pomicanja nepoznatih predmeta koje mogu uočiti u objektu. Zato pregled treba vršiti pažljivo. U slučaju bilo kakve sumnje, treba odmah pozvati stručnu policijsku ekipu.

III. POSTUPAK U SLUČAJU PRONALASKA SUMNJIVOG PREDMETA

Ovaj postupak obuhvaća niz radnji koje je potrebno poduzeti prilikom pronalaska predmeta za koji se opravdano sumnja da je opasan. U svakom pojedinom slučaju okolnosti pod kojima je predmet pronađen navode na zaključak može li pronađeni predmet biti opasno sredstvo.

Razlog za donošenje ovakvog zaključka može biti:

- mjesto pronalaska predmeta (predmet se ne uklapa u okoliš)
- izgled;
- šumovi ili miris iz predmeta i slično.

Pronađeni sumnjivi predmet ***ne smiju se dirati*** (pomicati sa mjesta, podizati, otvarati, odvrtati, rezati, polijevati vodom, stavljati nešto u njega i sl). Iz njegove blizine potrebno je udaljiti sve zatečene osobe. Isto je tako potrebno brzim pregledom okolnog prostora provjeriti postoji li u blizini još koji sumnjivi predmet ili drugi izvor opasnosti.

Ako se sumnjivi predmet nalazi u zatvorenoj prostoriji, ukoliko je to moguće, dobro je:

- ***otvoriti sva vrata i prozore;***
- ***isključiti električne, plinske i druge instalacije;***
- ***iz ugrožene zone udaljiti zapaljive i druge opasne tvari.***

Ovim se postupcima do određene mjere smanjuju posljedice moguće eksplozije i naknadne štete izazvane oštećenjem instalacija ili požarom.

IV. POSTUPAK U SLUČAJU EKSPLOZIJE EKSPLOZIVNOG SREDSTVA

Radnje koje će se poduzeti nakon eksplozije eksplozivnog sredstva ovise o okolnostima na mjestu događaja. U svakom slučaju potrebno je:

- oko mjesta eksplozije odrediti krug osiguranja i iz njega udaljiti zatečene osobe;
- obavijestiti policiju;
- isključiti električne, plinske i druge instalacije u objektu;
- pregledom prostora utvrditi postoje li u blizini izvori novih opasnosti;
- otkloniti druge neposredne opasnosti po život ljudi i imovinu;
- ne dopustiti nikakvu promjenu mjesta događaja, a o svim eventualnim promjenama mjesta događaja upoznati ekipu za uviđaj;

- obratiti pozornost na očuvanje korisnih tragova (ne odlagati odjeću na mjestu događaja, zabraniti pušenje, odbacivanje opušaka i drugih predmeta u krugu blokade, ne dirati predmete, uključivati električne sklopke, prekidače i sl, puštati vodu u WC-u i dr.).

V. PRIJEDLOG MJERA SIGURNOSTI U VISOKOŠKOLSKIM USTANOVAMA

Da bi se sigurnost i samozaštitno ponašanje u visokoškolskim ustanovama podiglo na višu razinu, nije dovoljno poznavati način postupanja u posebnim okolnostima, nego je prije svega potrebno stvoriti pretpostavke pomoću kojih bi se mogućnost ugrožavanja sigurnosti objekta svela na najmanju moguću mjeru. Ukoliko ovakve pretpostavke postoje, one će odgovornoj osobi olakšati procjenu stanja i donošenje odluka o posebnim okolnostima.

Prva pretpostavka je plan fizičke sigurnosti objekta. Ovaj plan obuhvaća čitav niz radnji koje je potrebno poduzeti u cilju zaštite osoblja, instalacija, predmeta uređaja u objektu od neovlaštenog ulaska, prolaska, oštećivanja i drugih kaznenih dijela. Ovaj se plan bavi prevencijom, a u visokoškolskim bi ustanovama mogao obuhvaćati:

- danonoćan nadzor nad objektom od strane čuvarske službe;
- obavezno zatvaranje svih prozora u učionama, pogotovo onih u prizemlju, nakon završetka nastave;
- utvrđivanje postojanja prozora ili vrata na objektu koji se mogu lako otvoriti izvana;
- utvrđivanje postojanja razbijenih prozora, pogotovo podrumskih i onih u prizemlju zgrade;
- utvrđivanje drugih mogućnosti ulaska u objekt (npr. preko krova ili podzemnim putem);
- zaštita različitih otvora na objektu kroz koje je u unutrašnjost moguće ubaciti zapaljivi predmet ili eksplozivnu napravu;
- obavezno zaključavanje svih učiona i drugih prostorija nakon završetka predavanja. Posebnu pozornost treba obratiti zaključavanju i zaštiti prostorija s vitalnim uređajima objekta čijim bi se oštećivanjem ili uništenjem izazvala velika šteta;
- postavljanje rešetki na vrata ili prozore koji nisu dovoljno sigurni;
- obilazak objekta po dolasku na posao i provjeru da li su od prethodnog dana pa do sad na objektu nastupile bilo kakve promjene ili oštećenja (ako ustanova nema danonoćno čuvarsku službu);
- nadzor nad glavnim i sporednim ulazima u objekt za vrijeme nastave;
- nadzor, koliko je moguće nad stvarima koje studenti unose u objekt a ne spadaju u školski pribor. Po potrebi vršiti selektivnu detaljnu kontrolu

studenta koji su od prije poznati kao osobe sklone asocijalnom ponašanju (uživanju i unošenju droge, streljiva, oružja, eksplozivnih sredstava);

- poseban nadzor nad objektom kada se na njemu vrše veći građevinski radovi koji možda pružaju mogućnost lakšeg pristupa u unutrašnjost;
- oprez prilikom preuzimanja poštanskih i drugih pošiljki. Obratiti pozornost identifikaciji pošiljatelja i utvrđenom i propisanom načinu primopredaje;
- nipošto ne preuzimati na privremeno čuvanje u objektu (na porti) neidentificirane omote, pakete ili predmete nepoznatih osoba;
- obratiti pozornost na ispravnost protupožarne opreme;
- radni prostor mora biti u najvećoj mogućoj urednosti, kako bi se spriječilo sakrivanje eksplozivne naprave u gomili nepotrebnih predmeta.

Jedna od najvažnijih zadaća za zaposlene djelatnike ustanove bila bi da svaki od njih dolaskom na radno mjesto obavi detaljan pregled svog radnog prostora s ciljem uočavanja bilo kakvih sumnjivih predmeta ili promjena u odnosu na stanje kakvo je ostalo prilikom napuštanja tog prostora prethodnog dana. O rezultatima pregleda potrebno je izvijestiti nadređenog, a on će o tome upoznati dekana ili drugu odgovornu osobu. Na ovaj način postigla bi se potpuna slika stanja sigurnosti već u prvih pola sata radnog vremena, a koja u slučaju anonimne dojave o postavljenoj eksplozivnoj napravi može umanjiti ili potpuno isključiti potrebu za evakuacijom.

Druga pretpostavka je plan postupanja u slučaju dojave, pronalaska ili eksplozije eksplozivnog sredstva.

Ovim je planom potrebno odrediti:

- odgovornu osobu ili osobe u objektu, koje će biti ovlaštene izdavati naređenja u slučaju posebnih okolnosti kao i njenog zamjenika. Ove osobe moraju biti u potpunosti upoznate s opsegom ovlasti i odgovornostima dotične zadaće;
- prikladno mjesto odakle će odgovorna osoba donositi odluke, kao i djelotvoran način komunikacije sa suradnicima i zaposlenima. Nadzor i komunikacija na prostorima čitavog objekta mora biti osigurana;
- plan, mjesto i način evakuacije osoba iz objekta.

Kada se ovakav plan jednom izradi, treba se periodično pregledavati i ažurirati, a osoblje odgovorno za njegovu provedbu mora biti detaljno upoznato s njegovim odredbama. Vježbe osoblja u provedbi plana vrlo su važne jer se s njima izbjegava zbrka i panika u vrijeme stvarne opasnosti.

Nakon anonimne dojave o postavljenoj eksplozivnoj napravi, ukupno vrednovanje svih prikupljenih obavijesti može biti osnova za izbor jedne od mogućih alternativa:

- pregleda objekta bez evakuacije;
- djelomične evakuacije i pregleda;
- potpune evakuacije i pregleda.

Na prvi pogled se čini da je trenutna i potpuna evakuacija najprimjereniji postupak nakon prijetnje eksplozivnom napravom. Međutim, postoje značajni sigurnosni i drugi činitelji koji mogu prevagnuti i govoriti protiv poduzimanja takvih mjera.

1. Opasnost od ozljeda - Najjednostavnije mjesto za postavljanje eksplozivne naprave je npr. grmlje oko zgrade ili automobil na parkiralištu kraj zgrade. Unutar zgrade to su javni prostori (hodnici, stepeništa, sanitarni čvorovi) kojima u slučaju evakuacije mora proći velik broj ljudi. Evakuacijom se u ovim slučajevima opasnost od ozljeda samo povećava, jer osoblje objekta mora proći kraj mjesta moguće eksplozije.

2. Mogućnost nastanka panike u slučaju iznenadne obavijesti o evakuaciji.

3. Potpuna evakuacija podrazumijeva napuštanje objekta i od strane odgovornog osoblja, čime se djelatnicima policije u velikoj mjeri otežava pregled u kojemu bi ove osobe mogle pomoći. Upravo zaposleni u svojoj sredini mogu najlakše prepoznati sumnjivi predmet ili ono što ne pripada toj sredini.

4. Potpuna evakuacija uvijek ima za posljedicu prekid nastavnog procesa. Iako zaštita života preteže nad štetom nastalom gubitkom nastavnih sati, često ponavljane anonimne prijetnje ove gubitke mogu podići do neprihvatljive razine.

U slučajevima gdje se procijeni da je potpuna evakuacija neprimjerena, provodi se djelomična evakuacija čitavog objekta ili nekog njegovog dijela. Tada se iz zgrade uklanjaju samo one osobe i njihove osobne stvari koje se sigurno može premjestiti izvan objekta. Osoblje važno za pomoć pri vršenju pregleda ostaje u objektu.

Evakuacija se često zamišlja kao premještanje osoba izvan zgrade isto kao tijekom vatrogasne vježbe. Međutim, evakuacija kao posljedica prijetnje eksplozivnom napravom može biti znatno složenija. Npr. u slučajevima gdje je poznato ili se pak sumnja da bi se bomba mogla nalaziti, možda će trebati izmijeniti putove evakuacije. Očigledno će biti potreban veći nadzor čitavog procesa evakuacije pogotovo ako se odluči da se ne objavi prava priroda opasnosti. U slučaju evakuacije, zaposleno osoblje treba upozoriti da prije napuštanja radnog mjesta uređaje koji rade obavezno isključe, a da iza sebe ništa ne zaključavaju kako bi se olakšao pristup osobama koje će izvršiti pregled.

Objekt je moguće pregledati i bez evakuacije. U tom slučaju svaki zaposleni pregledava svoj radni prostor kao što je već opisano.

Ako do dolaska djelatnika policije evakuacija nije provedena, a isti procijene da predstoji neposredna opasnost po živote ljudi i sam objekt (pronađena eksplozivna naprava i sl), djelatnici policije će u suradnji s odgovornom osobom objekta ili samostalno narediti djelomičnu ili potpunu evakuaciju iz čitavog objekta ili

nekog njegovog dijela na osnovu procijenjenih okolnosti na mjestu događaja i zakonskih ovlasti.

U cilju otkrivanja telefonskog broja s kojeg se upućuju anonimni pozivi o postavljenoj bombi, a samim tim i moguće identifikacije dojavitelja, trebalo bi na telefonske brojeve ustanova sa najvećim brojem takvih dojava zatražiti od telefonskog operatera postavljanje tzv. "lovaca".

Materijalna sredstva za ovu namjenu treba osigurati Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa.

Sveučilište u Rijeci
TEHNIČKI FAKULTET